

Puchýřka útlá s charakteristickými nafouklými pochvami listů. Foto Přemysl Tájek.

Puchýřka útlá – nový zvláště chráněný druh pro Karlovarský kraj aneb o botanických pokladech ze dna Mýtského rybníka

Přemysl Tájek, AOPK ČR, Správa CHKO Slavkovský les a Krajské středisko Karlovy Vary

Mýtský rybník, jeden z nejkrásnějších rybníků Slavkovského lesa, lákal letos místo milovníků průzračné rašelinné vody hledače pokladů. Kvůli opravě prosakující hráze musel být totiž rybník po více než dvaceti letech vypuštěn. Zatímco hledači ztracených řetízků a náušnic vyzbrojení minohledačkami nedočkavě pátrali v bahnitém dně hned v červnu po vypuštění rybníka, aby je nikdo nepředběhl, přírodovědcům se ty největší poklady zjevily až v červenci a mohli se jimi bez obav nerušeně kochat celé týdny.

Největší vzácností byla puchýřka útlá (*Coleanthus subtilis*) – drobná rostlina s nápadně nafouklými listovými pochvami (podle kterých dostala své jméno) a neobvykle zahnutými a pokroucenými listy. Patří mezi trávy a je typickým představitelem rostlinstva obnažených den – úžasně a pomíjivě vegetace složené z druhů přizpůsobených k životu v tomto extrémním prostředí.

Puchýřka je druhem typickým pro delty velkých (především severských) řek. Vyskytuje se od Bretaně přes severní Evropu a severní Rusko až po Dálný východ, severní Čínu a Severní Ameriku – vždy však na jednotlivých, vzájemně velmi vzdálených a izolovaných lokalitách. Vlivem výstavby přehrad na severských tocích (které omezují pravidelné záplavy) lokalit puchýřky ubývá a je proto považována za celosvětově ohrožený druh.

Česká republika je dnes místem s nejojnějším výskytem puchýřky na celém světě a z Čech byla také vůbec první popsána pro vědu. Několik dalších lokalit puchýřky je v Německu a ve Francii, po jedné lokalitě pak mají také Polsko a Rakousko, kde již byla svého času považována za vyhynulou. V ostatních Evropských zemích puchýřka vyhynula nebo se zde ani nikdy nevyskytovala.

V ČR je známo asi 100 lokalit puchýřky, které jsou

soustředěny do rybníčních oblastí Jižních Čech a Českomoravské vrchoviny. Nejblíže známá lokalita puchýřky se nachází v Krušných horách na Starém rybníce u Novodomského rašeliníště na Chomutovsku (nalezl Č. Ondráček v r. 2003), dvě lokality se pak nacházejí na jižním Plzeňsku. V ČR patří puchýřka mezi chráněné druhy v kategorii silně ohrožený a stejně tak v Červeném seznamu ČR.

19. července 2011, kdy jsme puchýřku s kolegyní Janou Rolkovou na Mýtském rybníce našli, rostla již v počtu mnoha set tisíc plodících jedinců téměř po celém dně. Jak je ale možné, že puchýřka tak rychle a masivně rybníční dno osídlila? Vždyť rybník byl přes 20 let zatopen. Odpověď je ukryta v semenech této výjimečné rostliny – ta totiž dokáže čekat na svou příležitost v zaplaveném rybníčním bahně dlouhé desítky let (podle některých zdrojů přes 50 let). Jakmile nastanou vhodné podmínky, semena rychle vyklíčí a rostliny do šedesáti dnů vytvoří spoustu drobných semen, která (v případě, že dojde k předčasnému zaplavení plodících rostlin) dokonce dokážou dozrát i pod vodou.

Semena puchýřky jsou v rámci povodí roznášena na další lokality při vypouštění rybníků. Na větší vzdálenosti jsou pak roznášena ptáky, především bahňáky, kteří se na vypuštěných rybnících často pohybují při sběru potravy, zastavují se zde na tahu a často zde i hnízdí. Bohatá populace na Mýtském rybníce však ukazuje na to, že se zde puchýřka s největší pravděpodobností vyskytovala již při minulém vypouštění rybníka, kdy stihla vytvořit bohatou zásobu semen. Zcela vyloučit však nelze ani opakované odpození puchýřky při okrajích rybníka, které bývaly v minulých letech při sušším počasí v důsledku propouštění hráze vyschlé.

K ochraně puchýřky bylo v ČR v minulých letech vyhlášeno několik Evropsky významných lokalit soustavy Natura 2000. Zdá se, že puchýřce nejlépe vyhovují plůdkové rybníky s každoročním vypouštěním a postupným napouštěním vody. Dostačující je však snížení hladiny jednou za 5 let po dobu 2 měsíců ve vegetační sezóně. I na Mýtském rybníce bylo díky vstřícnosti vlastníka (Lesy ČR, s. p.) dohodnuto snížení hladiny jednou za 5 let.

A jelikož v jsou podtitulku článku uváděny poklady v množném čísle, zbývá se ještě zmínit o ostatních bahenních vzácnostech. Spolu s puchýřkou útlou se na dně Mýtského rybníka vyskytoval ještě vzácný úpor trojmužný (*Elatine triandra*, sotva 2 cm vysoká červeně kvetoucí rostlina zařazená v Červeném seznamu rovněž mezi silně ohrožené druhy) a blatěnka vodní (*Limosella aquatica*) – oba druhy byly na území CHKO Slavkovský les zaznamenány poprvé. Za zmínku pak stojí i opakované pozorování kulíků říčních, kteří patří mezi zmiňované bahňáky, roznašeče semen. Takže kdo ví, třeba se v příštích letech s puchýřkou setkáme i na jiných místech v našem kraji.

Literatura:

<http://www.bimonitoring.cz>

<http://www.prirodavm.cz/cs/katalog-prirodnin/vyssi-rostliny/puchyrka-utla-coleanthus-subtilis>

Puchýřka na rozpukaném rybníčním dně Mýtského rybníka.
Foto Přemysl Tájek.